

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ З ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Київський національний університет будівництва і архітектури

В статті визначаються основні механізми фінансування заходів енергозбереження. Проводиться аналіз світових аналогів та особливості України. Визначається необхідність використання нового напрямку сервейінгу для визначення системних механізмів управління фінсовими потоками енергоефективних проектів в будівництві.

Висока енергоємність ВВП в Україні є наслідком суттєвого технологічного відставання більшості галузей економіки від рівня розвинутих країн, незадовільної галузевої структури національної економіки, негативного впливу «тіньового» сектора, зокрема, імпортно-експортних операцій, що об'єктивно обмежує конкурентоспроможність національного виробництва і лягає важким тягарем на економіку – особливо за умов її зовнішньої енергетичної залежності. На відміну від промислово розвинутих країн, де енергозбереження є елементом економічної та екологічної доцільності, для України - це питання виживання в ринкових умовах та входження в європейські та світові ринки. Для цього підлягає розв'язанню проблема збалансованого платоспроможного попиту як на внутрішньому так і зовнішньому ринках, а також диверсифікації імпорту паливно-енергетичних ресурсів.

Проте, слід зазначити, що, починаючи з 2002 року, темпи зниження енергоємності ВВП уповільнилися в зв'язку з тим, що в найбільш енергоємних галузях економіки, - металургійній, машинобудівній, хімічній та нафтохімічній, а також у житлово-комунальній сфері динаміка зниження енергоємності валової доданої вартості зазнала негативних змін, обумовлених недопустимо високим ступенем фізичного зносу основних фондів (65-70%), та відповідним підвищенням питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів на ряд важливих видів продукції.

Фактор енергозбереження є одним із визначальних для енергетичної стратегії України. Від його рівня залежить ефективне функціонування національної економіки. Виділяють такі системні рівні:

Технічний фактор відображає вплив технічного (технологічного) стану та рівня устаткування і обладнання на обсяги споживання енергоресурсів при виробництві продукції (послуг).

Структурний фактор відображає вплив структурних змін у галузевій або міжгалузевій діяльності на обсяги споживання палива та енергії.

На даний час основним фактором зниження енергоємності продукції (послуг) в усіх галузях економіки є формування ефективно діючої системи державного управління сферою енергозбереження. Це дозволить, в першу чергу, удосконалити структуру кінцевого споживання енергоресурсів, зокрема,

за рахунок подальшого розширення та поглиблення електрифікації в усіх сферах економіки шляхом заміщення дефіцитних видів палива з одночасним підвищенням ефективності виробництва.

Виходячи з прогнозу розвитку галузей промисловості України на період до 2030 р., у структурі випуску промислової продукції відносно 2005 р. за базовим сценарієм передбачається скорочення питомої ваги найбільш енергоємних її галузей: електроенергетики – на 2,5%, металургії – на 5,4%, паливної промисловості – на 1,8%, хімічної та нафтохімічної промисловості – на 1,4% при одночасному зростанні часток машинобудування та металообробки на 7,1%, промисловості будівельних матеріалів – на 1,2%, і харчової промисловості – на 3,4%. У структурі випуску валової продукції сільськогосподарства передбачається зростання питомої ваги виробництва продукції тваринництва.

У цілому енергозбереження за рахунок галузевих структурних зрушень у промисловості, сільськогосподарському виробництві та на транспорті в 2030 році (порівняно з 2005 роком) оцінюється у розмірі 61,65 млн. т у.п., у тому числі паливо – 58,54 млн. т у.п., електроенергія – 1,95 млрд.кВтг, тепла енергія – 16,96 млн. Гкал.

Аналіз закордонного досвіду застосування механізмів фінансування заходів з енергозбереження та енергоефективності дозволяє зробити наступні висновки:

- ❖ для заохочення енергозбереження або для боротьби з неефективним чи надмірним споживанням енергії використовуються різні схеми оподаткування, які підвищують відносну вартість спожитих енергоресурсів або зменшують відносну вартість застосування нових технологій.

- ❖ фінансові стимули використовуються для заохочення реалізації політики енергозбереження шляхом підвищення економічної привабливості відповідних інвестицій та закупівель, або зниження експлуатаційних витрат. Джерелами пільгових кредитів або субсидій є кошти, які надійшли від запроваджених податків і зборів.

- ❖ фінансові стимули використовуються в комплексних програмах, які поєднують інтереси державних установ, населення та підприємницьких кіл, і виконують функцію розподілу доходів з урахуванням рівня ефективності використання енергоресурсів.

З урахуванням реального стану економіки України першочерговими заходами з впровадження економічних механізмів енергоефективності є:

- ❖ встановлення прогресивних норм питомих витрат енергоносіїв у порядку, визначеному законодавством;

- ❖ запровадження дієвих економічних санкцій за неефективне використання енергоресурсів (підвищена плата, податки, штрафи);

- ❖ підвищення адміністративної відповідальності за порушення у сфері енергозбереження та енергоефективності.

Після розв'язання зазначених проблем можливе застосування

економічних механізмів стимулювання - здешевлення кредитів і звільнення від оподаткування частини прибутку, отриманого за рахунок впровадження енергоефективних та енергозберігаючих технологій.

Основними джерелами надходження коштів для функціонування економічних механізмів стимулювання програм, проектів та заходів з підвищення енергоефективності та енергозбереження є: кошти державного та місцевих бюджетів отримані від встановлених податків, штрафів та підвищеної плати за енергоресурси; власні кошти підприємств; кредитні ресурси; внутрішні та зовнішні інвестиції.

Висновки. Оскільки будівельний проект в Україні може розглядатись як сукупність процесів: вкладання коштів (інвестування), створення інтелектуального продукту (проектна діяльність), створення нових об'єктів (безпосереднє будівництво), виготовлення матеріалів та виробів, тощо, що в сукупності своїй системно включає енергоефективні важелі, то й питання фінансових механізмів мусить носити інноваційно-системний характер, що дозволяє комплексний аналіз як окремих частин (стадій) так і загальної ефективності.

Саме тому, на сьогодні, в будівництві вводиться новий вид аналізу *сервейінг* – *реалізація системного підходу до розвитку та управління об'єктами будівництва*. Даний новий напрямок є затребуваним інвесторами і забудовниками найбільш знакових об'єктів як інструментарій оптимізації операційних витрат.

Сервейінг забезпечує максимізацію прибутку при мінімізації витрат. Він проводиться виключно в інтересах інвестора будівництва, однак використання саме такого підходу дозволяє:

- забезпечити системний контроль цільового використання коштів на всіх стадіях будівництва і життєвого циклу будівельного проекту;
- знизити витрати на 25-30% і більше;
- нарощувати економічну ефективність реалізації будівельного проекту.

Література

1. Фатхутдинов Р.А. Система менеджмента. - М.: АО «Бизнес-школа», 1996.-358с.
2. Фототов А.Г. Ресурсный потенциал: планирование и управление.-М.: Экономика, 1985.
3. Френкель А.А. Прогнозирование производительности труда: методы и модели. - М.: Экономика, 1989.
4. Саати Т., Керне К. Аналитическое планирование: Организация системы. - М.: Радиосвязь, 1991. - 223 с.
5. Ханна М.Д. Управління виробництвом з метою задоволення споживача : підручник /М.Д. Ханна. - К. : Віпо, 2003. - 225 с.

6. Чейз Р.Б. Производственный и операционный менеджмент : пер. с англ. - 10-е изд. /Р.Б. Чейз, Ф.Р. Джейкобз, Н.Дж. Аквилано. - М. : Вильямс, 2007. - 1184 с.

7. www.management.com.ua/ Интернет портал для управлінців.

АНАЛИЗ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МЕРОПРИЯТИЙ ПО ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЮ В УКРАИНЕ

И. М. Якимчук.

В статье определяются основные механизмы финансирования мероприятий энергосбережения. Проводится анализ мировых аналогов и особенности Украины. Определяется необходимость использования нового направления сервейнгу для определения системных механизмов управления финансовыми потоками энергоэффективных проектов в строительстве.

ANALYSIS OF MECHANISMS OF FINANCING OF EVENTS IS ON ENERGY-SAVINGS IN UKRAINE

I. Yakimchuk

The basic mechanisms of financing of events of energy-savings are determined in the article. The analysis of world analogues and feature of Ukraine is conducted. The necessity of the use of new direction of сервейнгу is determined for determination of system mechanisms of management of energyeffective projects финансовыми streams in building.